

EN VISIONÄR MED PASSION
för vårt gemensamma kulturarv

Kulturhistoriska byggnader ger oss möjlighet att förstå vårt gemensamma ursprung. De står på sina platser i städer och i lantliga miljöer och förmedlar berättelser om hur människor levde i gångna tidsepoker. Därför är deras bevarande och användbarhet för efterkommande generationer så viktigt. – Men de får inte bli muséer utan de ska användas så långt möjligt och anpassas till en ny tid, säger Sven Löfvenberg, VD och grundare av Kyrkans Fastighetssamverkan Stockholm AB (KFS).

AV NICLAS SVENSSON

DET BLIR EN speciell intervju med Sven Löfvenberg eftersom den genomförs uppe på taket (!) till anrika Spånga kyrka, där en renovering och restaurering pågår.

Att du hanterat åtskilliga projekt genom åren förtar inte min känsla av att du tycker just detta projekt är viktigast just nu?

– Nej (skratt), så är det förstås. Givetvis är det så att engagemanget skapas i att få möjligheten att jobba med våra fantastiska äldre byggnader. Och inte minst våra kyrkor som utgör en central del i Sveriges gemensamma kulturarv.

Men vi backar bandet: varför blev det kulturhistoriska byggnader för dig?

– Jag startade min bana som byggnadsingenjör på ett arkitekt-

kontor i Gamla Stan i Stockholm, och det var nog där i den miljön som intresset väcktes. Det var faktiskt en slump som jag började med kyrkor. Idag har det närmast utvecklats till en passion. Därefter blev jag fastighetschef i Gustav Vasa församling.

EN BREDARE REPERTOAR AV KULTURHISTORISKA BYGGNADER

Tillsammans med församlingen började Sven Löfvenberg så småningom erbjuda dessa tjänster även till andra församlingar vilket visade sig fungera väldigt väl. Året 2018 blev ett nyckelår, då verksamheten blivit så pass stor att Sven Löfvenberg och Gustav Vasa församling ”lyfte över verksamheten i ett aktiebolag” och bildade Kyrkans Fastighetssamverkan AB (KFS) som idag har 26 anställda med projekt från Skåne till Söderhamn.

Från Stockholmsmiljö till nästan rikstäckande inom loppet av 8 år?

– Ja, om allt går väl så är ambitionen att få möjlighet att genomföra projekt runt om i hela landet. Och det blir allt fler projekt externt utöver kyrkorna. Två prestigefyllda projekt i huvudstaden är exempel på det, nämligen Stockholms Stadshus och Sveriges Riksdag.

Vad gör KFS i Stadshuset och Riksdagen?

– I Stadshuset ska tornet renoveras och för Sveriges Riksdags del handlar det om fasaderna.

Två av de tidigaste och mest symboliskt betydelsefulla projekten som KFS under Sven Löfvenbergs ledning har engagerat sig i är restaureringen av Vadstena klosterkyrka samt den stora renoveringen av Heliga trefaldighets kyrka i Gävle – den mest omfattande kyrkorenoveringen på hundra år.

MED ANOR FRÅN 1100-TALET

Men vi återvänder till Spånga kyrka och den pågående renoveringen. Det är viktigt att konstatera att i likhet med många andra kyrkor har Spånga kyrka också byggts om och utökats genom seklerna.

– Ja, vad vi gör här just nu på Spånga kyrka är faktiskt att återställa tornet till som det såg ut och fungerade år 1827. Under 1950-talets gjordes en tämligen brysk ombyggnation som gjorde tornet till en ”plåtlåda”.

Spånga kyrka är en av de ursprungliga kyrkorna i Stockholmsregionen, där de äldsta delarna av kyrkobyggnaden härrör från 1100-talet. Sven Löfvenberg påpekar emellertid att det kan ha stått en tidigare kyrka på platsen. Spånga kyrkas placering är naturlig då den står intill en av de ursprungliga landsvägarna. Renoveringsarbetet för Spånga kyrka som KFS genomför under Löfvenbergs ledning syftar till att dels bevara kyrkans historiska lager, dels att säkerställa kyrkans framtida stabilitet och funktion.

DET BONDESKA GRAVKORET

Under stormaktstiden, närmare bestämt år 1673, tillkom det Bondeska gravkoret, sannolikt utformat av den legendariske arkitekten Nikodemus Tessin d.ä (1615-81). Gravkoret är intressant på många sätt, genom att det bryter tydligt mot kyrkans övriga arkitektoniska utformning i romansk stil.

Men helhetsintrycket av Spånga kyrka förminskas sannerligen inte av Tessins briljanta tillbyggnad?

– Nej, knappast. Vi vet inte säkert att det är Tessin, men åtskilligt talar för det. Utmaningen är färgsättningen, då det fanns en nationalromantisk epok under 1800-talet då materialvurmen medförde att linoljefärger avlägsnades. Det medförde ett sämre skydd – så när vi återställer färgsättning gör vi också en insats för bevarande av korets exteriöra detaljer.

>>

Renoveringen av Spånga kyrka omfattar således både exteriört och interiört. och under 2026 byts golvvärmen ut, vilket medför att bänkar tas bort och stengolvet lyfts. Elen byts ut och en ny ljudanläggning installeras.Ett modernt brandlarm som uppfyller dagens krav sätts in – utan att borra i de medeltida väggarna. Valv och inventarier rengörs, taktäckningen byts ut och tornet återställs till 1827 års utseende. Slutligen sker en dränering för att skydda kyrkans grund.

SPETSKUNSKAP SOM BYGGTS UPP SEDAN 1990-TALET

Löfvenbergs vision sträcker sig emellertid bortom enbart kyrkor. Genom att tidigt formulera ett fokus på "varsamma och hållbara renoveringar av kyrkor men också andra kulturhistoriskt värdefulla byggnader" lade han grunden för ett företag som hade kapacitet att hantera ett bredare spektra av byggprojekt.

– Vi i KFS har vinnlagt oss om att inte bara erbjuda teknisk expertis i att hantera äldre material och byggnadstekniker, utan allt vi gör bottnar också i förståelse för de kulturella, sociala och arkitektoniska värden som kulturhistoriska byggnader representerar.

Är den samlade kunskapen om äldre byggnadssätt bättre i dag än när du började i branschen?

– Utan tvivel ja. När modernismen tog över under 1900-talet försvann kunskapen om medeltida byggteknik under ett par generationer. Det har tagit tid för oss och andra aktörer i branschen att bygga upp den på nytt. Vi satsar hårt på internutbildning för att hålla oss i absolut framkant inom området. Som exempel har vi aktivt besökt och tagit del av återuppbyggnaden av Notre Dame i Paris.

ANPASSNING TILL EN NY TID

Hållbarhet i KFSs anda innebär således inte enbart miljömässig hållbarhet i modern mening, utan lika mycket en långsiktig bevarandestrategi som säkerställer att byggnaderna kan fortsätta att tjäna sina syften för kommande generationer.

Jag förmodar att det kräver en balansgång mellan att bevara det autentiska och att anpassa sig till 2000-talets krav på funktion, säkerhet och energieffektivitet?

– Absolut. Och det är viktigt att kyrkor och kulturhistoriskt värdefulla byggnader i allmänhet inte blir muséer. De har alltid förändrats och anpassats för nya tidsepoker. Så måste ske även idag. Men vi kan ge utrymme för anpassningar av verksamhet utan att tumma på högt ställda krav på cirkularitet och återbruk.

Det är många inom branschen som lämnat vittnesbörd om att Sven Löfvenbergs arbete med KFS på många sätt har moderniserat synen på hur historiska byggnader, särskilt kyrkor, kan restaureras och integreras i ett modernt samhälle. KFS är idag en ledande aktör inom varsamma och hållbara renoveringar av kulturhistoriskt värdefulla byggnader i Sverige. ■

